

คำสั่งกองทัพบก

ที่ ๑๖๓ / ๒๕๔๘

เรื่อง ชี้แจงการปฏิบัติการสุขาภิบาลในที่ตั้งปกติ

เพื่อให้การสุขาภิบาลของหน่วยทหารในกองทัพบก มีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย
ทันสมัย และเพื่อให้กำลังพลและครอบครัวมีสุขภาพพลานามัยที่ดี จึงให้ยกเลิกคำสั่งกองทัพบก
(คำชี้แจง) ที่ ๑๘๕ / ๑๘๒๑๑ ลง ๓๐ ส.ค.๕๓ เรื่อง ชี้แจงการปฏิบัติการสุขาภิบาลในที่ตั้งปกติ
และให้หน่วยทหาร ดำเนินการสุขาภิบาลในที่ตั้งปกติ ดังต่อไปนี้

ก. การสุขาภิบาลทหาร

การสุขาภิบาล คือวิธีการที่กองทัพบกจะผดุงรักษาไว้ซึ่งสุขภาพอันสมบูรณ์ของ
ทหาร และ ป้องกันการแพร่โรค ความมุ่งหมายหลักก็เพื่อให้มีกำลังพลที่เข้มแข็งทั้งทางกายและ
จิตใจ พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ หรือทำการรบอันเป็นระเบียบได้มากที่สุด

ข. หน้าที่รับผิดชอบ

๑. ผู้บังคับหน่วยเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง ในอันที่จะจัดการสุขาภิบาล
ในหน่วย เขตรับผิดชอบของการสุขาภิบาลให้ดียิ่งขึ้นทั้งนี้โดยอาศัยความร่วมมือและการแนะนำ
จากเจ้าหน้าที่เหล่าทหารแพทย์

๒. ทหารทุกชั้นยศต้องได้รับการอบรมให้รู้หลักการสุขาภิบาล และมีหน้าที่
ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์นั้น ๆ โดยเคร่งครัด

๓. ผู้บังคับบัญชาทหารตั้งแต่ ผบ.ร้อยลงมา ต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่แพทย์
มีหน้าที่อบรมชี้แจงทหารใน บังคับบัญชาของตน ให้รู้และเข้าใจเรื่องการสุขาภิบาล และสุขศาสตร์
ส่วนบุคคลพร้อมทั้งควบคุมการปฏิบัติของทหารอย่างใกล้ชิดด้วย

๔. ผบ.หน่วย สร.มีหน้าที่เสนอแผนการให้ ผบ. หน่วย ให้คำแนะนำและช่วยเหลือ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสุขาภิบาล ได้แก่ การจัดหา น้ำ การทำน้ำสะอาด วิธีการกำจัดสิ่งปฏิกูล การป้องกันโรค การปลูกภูมิคุ้มกันโรค การอบรมสุขศาสตร์ส่วนบุคคล การกำจัดหนู แมลงสาบ สัตว์นำโรคต่างๆ และแนะนำในเรื่องการออกคำสั่งหรือระเบียบเกี่ยวกับการสุขาภิบาล กับต้องเป็นผู้ตรวจผลและรายงานให้ ผบ.หน่วยทราบเป็นระยะๆ และทุกครั้งที่มีข้อบกพร่องซึ่งต้องแก้ไขโดยด่วน

๕. พลธิการ มีหน้าที่จัดอาหารและน้ำสะอาดให้เพียงพอแก่หน่วย

ค. แนวทางปฏิบัติ

๑. ที่ตั้งหน่วยและสถานที่ราชการ

ก. ผบ.หน่วยต้องแบ่งเขตสุขาภิบาลในที่ตั้งหน่วยให้หน่วยขึ้นตรงเพื่อรับผิดชอบ

ข. จัดการถมหรือทำทางระบายน้ำ ภายในบริเวณที่ตั้งของหน่วยเพื่อไม่ให้เกิดความสกปรกหรือน้ำขังได้

ค. การกำจัดขยะ

๑) ให้แยกประเภทของขยะใส่ถังที่มีฝาปิดมิดชิด

ก. ขยะเปียก

ข. ขยะแห้ง

ค. อื่นๆ เช่น เศษไม้ ใบไม้ ทราย กรวด

๒) ใช้รถเก็บขยะของหน่วย หรือเทศบาล ทุกวัน

๓) นำไปขาย หรือเลี้ยงสัตว์

๔) นำไปขาย ฟังหรือทำปุ๋ย

๕) ถมที่ลุ่ม

๖) ห้ามเผาเด็ดขาด เพราะทำให้เกิดปัญหามลภาวะทางอากาศ เว้นแต่มีเตาเผาเฉพาะที่มีความร้อนสูง ๑,๒๕๐ – ๒,๐๐๐ องศาฟาเรนไฮต์ (๖๗๗ – ๑,๐๕๔ องศาเซลเซียส)

ง. จัดเวรทำความสะอาดภายในบริเวณที่ตั้งหน่วยทุกวัน

จ. จัดเวรตรวจสอบสุขาภิบาลเป็นประจำ

ฉ. มีเวรทำและตรวจความสะอาดเรียบร้อยทุกวัน

ช. แสงสว่าง

- ห้องทำงานทั่วๆ ไป	ไม่ต่ำกว่า	๕๐	ฟุตแรงเทียน
- ห้องทำงานประดิษฐ์	”	๑๐๐	” ”
- โรงอาหาร โรงครัว	”	๘ - ๒๒	” ”
- ห้องน้ำ ห้องส้วม	”	๓ - ๕	” ”
- ทางเดินบันได	”	๒ - ๓	” ”

ซ. อุณหภูมิอากาศ

- งานเบา ค่าดัชนีความร้อน (WBGT) ไม่ต่ำกว่า	๓๔	องศาเซลเซียส
- งานปานกลาง	”	๓๒
- งานหนัก	”	๓๐

ณ. เสียง

ใน ๑ วัน ระยะเวลาการทำงาน (๘ ชม.) ไม่เกิน ๕๐ เดซิเบล

ญ. ต้องกวดขันทหารในการรักษาความสะอาดเรียบร้อยของที่นอน

ฎ. การบริการน้ำ

วันหนึ่งทหารคนหนึ่งต้องการน้ำโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๐ - ๔๐ แกลลอน (๕๐.๖ - ๑๘๑.๒ ลิตร) เพื่อใช้ดื่ม อาบ ซักเสื้อผ้า น้ำสำหรับทหารเพื่อบริโภคใช้สอยควรเป็นน้ำที่สะอาดที่สุดเท่าที่จะหาได้ ไม่ควรใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง หรือสระ เป็นน้ำบริโภค เว้นแต่ ประปาในพื้นที่นำมาต้มและทำให้สะอาดแล้ว

๒. โรงเลี้ยงและโรงประกอบอาหาร

ก. เจ้าหน้าที่โรงเลี้ยงและโรงประกอบอาหาร ต้องผ่านการตรวจเป็นพิเศษจากแพทย์ทุก ๖ เดือน ว่าไม่เป็นพาหะของโรคติดต่อต่าง ๆ ถ้าผู้ใดป่วยหรือสงสัยว่าจะป่วยด้วยโรคติดต่อหรือทางระบบหายใจ ต้องสั่งให้หยุดงานชั่วคราวทันที หัวหน้าโรงเลี้ยงต้องคอยสังเกตเจ้าหน้าที่ของตนทุกวัน ถ้าสงสัยว่าจะมีโรค ต้องสั่งให้แพทย์ตรวจ

ข. เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องสะอาดและมีสุขศาสตร์ส่วนบุคคลดี

ค. อาหารทุกชนิดก่อนรับเข้าโรงเลี้ยง ต้องผ่านการตรวจก่อนว่าคุณภาพดี และต้องตรวจอีกขณะที่เก็บไว้ก่อนปรุง และภายหลังปรุงแล้ว

ง. ควบคุมการจัดระเบียบและควรระวังการรักษาความสะอาดของโรงเลี้ยง และโรงประกอบอาหารให้เรียบร้อย

จ. มีเวรทำความสะอาดโรงเลี้ยง และโรงประกอบอาหารทุกวัน โดยเฉพาะโต๊ะรับประทานอาหาร โต๊ะที่ใช้ประกอบอาหารและพื้นควรกวาดและเช็ดถูทุกครั้ง ภายหลังใช้

ฉ. ล้างภาชนะเครื่องใช้ในการประกอบ และรับประทานอาหาร ให้สะอาดทุกครั้ง ภายหลังใช้ควรใช้สบู่และน้ำด่างเดือดล้าง โดยมีถึงน้ำสบู่ ๑ ถึง ถึงน้ำเดือด ๒ ถึง

ช. มีภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด สำหรับทิ้งเศษอาหารที่โรงเลี้ยง และโรงประกอบอาหารให้พอเพียงแก่ความต้องการ และนำไปเลี้ยงสัตว์, ฟัง หรือรถเก็บขยะ

ซ. น้ำล้างผักอาหารและภาชนะ เครื่องใช้ ให้ระบายลงภาชนะกล่องดักไขมันและเศษอาหาร หรือทำหลุมซึม โดยขุดหลุมขนาด ๔ x ๔ x ๔ ฟุต แล้วใช้กรวด อิฐใส่ให้เต็ม ควรมีหลุมซึม ๒ หลุมต่อโรงเลี้ยง หรือโรงประกอบอาหาร ๑ แห่ง เพื่อไว้สลับใช้วันเว้นวัน

๓. ส้วม

ก. มีเวรทำความสะอาดส้วมทุกวัน

ข. ส้วมซึม ต้องมีน้ำและภาชนะสำหรับดักเพื่อราดส้วมไว้ให้พร้อมภาชนะดักน้ำควรมีขนาดใหญ่พอสมควร

ค. ควบคุมและกวดขันให้ทหารรักษาความสะอาดส้วม ราดน้ำส้วมทุกครั้ง ภายหลังถ่าย

ง. ถ้าใช้กระดาดชำระต้องมีภาชนะหรือที่มีฝาปิดมิดชิดไว้สำหรับทิ้งกระดาดชำระ

๔. ที่ถ่ายปัสสาวะ

ก. มีเวรทำความสะอาดทุกวัน โดยเฉพาะบริเวณที่ยื่นถ่าย

ข. ห้ามทิ้งเศษกระดาด ก้นบูหรี่หรือก้นไม้ขีดไฟ

๕. ที่ล้างหน้าและที่อาบน้ำ

- ก. จัดที่ไว้ให้ทหารล้างหน้า และมีทางระบายน้ำโดยรอบ
- ข. สร้างที่ไว้ให้ทหารอาบน้ำ และมีทางระบายน้ำโดยรอบ

๖. ครั้วและที่เก็บของ

ระวังรักษาความสะอาดและจัดระเบียบให้เรียบร้อย อย่าให้เป็นที่อาศัยของหนูได้

๗. สุขศาสตร์ส่วนบุคคล

การสุขาภิบาลจะดีได้ต้องอาศัยความร่วมมือปฏิบัติจากทหารทุกชั้นยศ ดังนั้นควรกวาดขันทหารปฏิบัติเกี่ยวกับสุขศาสตร์ส่วนบุคคลตามหัวข้อต่อไปนี้โดยเคร่งครัด

ก. อาหาร

- (๑) รับประทานอาหารและดื่มน้ำที่สะอาดเป็นน้ำกลั่น น้ำกรอง หรือต้มแล้ว
- (๒) รักษาภาชนะเครื่องใช้ในการบริโภคให้สะอาด
- (๓) ร่วมมือรักษาความสะอาดโรงเลี้ยง

ข. ร่างกาย

- (๑) รักษาความสะอาดของร่างกายโดยอาบน้ำวันละหนึ่งครั้งเป็นอย่างน้อย
- (๒) รักษามือและเท้าให้สะอาดและตัดเล็บให้สั้นไว้เสมอ
- (๓) รักษาผมให้สะอาดและตัดให้สั้น
- (๔) รักษาปากและฟันให้สะอาด แปรงฟันทุกครั้งก่อนและเมื่อตื่นนอน
- (๕) อย่าออกกำลังกายและทำงานมากเกินไป ผู้บังคับบัญชาไม่ควรสั่งฝึกทหาร

จนอดโรย เกินไป

ค. เครื่องแต่งกาย

- (๑) ใช้เครื่องแต่งกายให้เหมาะสมแก่อากาศและอย่าให้คับหรือหลวม
- (๒) รักษาเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายให้สะอาดโดยซักเสมอ
- (๓) ต้องเปลี่ยนและซักเสื้อใน กางเกงใน และถุงเท้า ทุกวัน
- (๔) รองเท้าต้องให้พอเหมาะกับเท้า ไม่คับไม่หลวมเกินไป
- (๕) ใช้ถุงเท้าที่มีขนาดพอเหมาะกับเท้า อย่าให้หนาจนทำให้รองเท้านับ

ง. การพักผ่อน

- (๑) นอนให้เพียงพออย่างน้อยวันละ ๗ - ๘ ชั่วโมง
- (๒) ออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ ๑๕ นาที
- (๓) ควรให้ทหารได้พักผ่อนตามสมควร จากการกีฬา มหรสพ คนตรี ฯลฯ

จ. การรักษาความสะอาดและความมีระเบียบตามหัวข้อต่อไปนี้ ทหารควรปฏิบัติให้ เคยชินจนคิดเป็นนิสัยสร้างสุขนิสัยการรักษาความสะอาดและพฤติกรรม

- (๑) ล้างมือก่อนรับประทานอาหารและภายหลังออกจากส้วมทุกครั้ง
- (๒) ถ่ายอุจจาระทุกวันและเป็นเวลา
- (๓) ถ่ายอุจจาระแต่ในส้วมและราดน้ำทุกครั้ง
- (๔) ถ่ายปัสสาวะที่ส้วมหรือที่ถ่ายปัสสาวะที่จัดไว้
- (๕) ทิ้งเศษอาหารและสิ่งของที่ไม่ต้องการตามที่ ๆ จัดไว้
- (๖) ล้างเท้าก่อนนอน
- (๗) นอนในมุ้ง เป็นเวลา และมีผ้าปิดหน้าอกเวลานอน
- (๘) อย่าใช้สิ่งของร่วมกัน
- (๙) ใช้ผ้าเช็ดหน้าปิดปาก จมูกเวลาไอหรือจาม
- (๑๐) ไม่ควรไปคลุกคลีกับผู้ป่วยเมื่อไม่จำเป็น
- (๑๑) เมื่อรู้สึกว่าร่างกายผิดปกติ หรือเริ่มไม่สบาย ให้รีบแจ้งผู้บังคับบัญชา

เพื่อจะได้รับการตรวจและรักษาจากนายแพทย์

- (๑๒) ไปรับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ทุกครั้งที่เจ้าหน้าที่แพทย์แจ้ง

ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยทหารในกองทัพบก ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการปฏิบัติการ
สุขาภิบาล ภายในเขตรับผิดชอบของหน่วยที่ตั้งปกติได้อย่างถูกต้อง ต่อไป

ตั้ง ณ วันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

รับคำสั่ง ผบ. ทบ.

(ลงชื่อ) พล.ท. ประวิทย์ ตันประเสริฐ

(ประวิทย์ ตันประเสริฐ)

จก.ทบ.

กวป.ทบ. โทร. ๐-๒๓๕๔-๔๔๒๑

คำแนะนำกองทัพบก

เรื่อง แนวทางการปฏิบัติการสุขาภิบาลของหน่วยในที่ตั้งปกติ

เนื่องด้วยปรากฏว่าการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลตามหน่วยทหารยังไม่เรียบร้อยดีมัก
ขุดหลุมทิ้งขยะไว้ตามบริเวณต่างๆ ในหน่วย ทำให้ขาดความน่าดูและเมื่อสอบถามหน่วยก็ชี้แจงว่า
ทำไปตามคำสั่งกองทัพบก (คำชี้แจง) ที่ ๑๘๕ / ๑๘๒๑๐ ลงวันที่ ๓๐ ส.ค.๕๓ เรื่อง ชี้แจงการ
ปฏิบัติการสุขาภิบาลของหน่วยในที่ตั้งปกติในข้อ ก. แนวทางปฏิบัติข้อ ๑ ง. มีเตาเผาหรือหลุมฝัง
สิ่งปฏิกูล แต่หน่วยต่างๆ ส่วนมากมักจะใช้วิธีขุดหลุมฝังขยะเป็นส่วนใหญ่ แทนที่จะจัดให้มีเตาเผา
เพื่อให้การกำจัดในหน่วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทบ.ขอชี้แจงแนวทางทางปฏิบัติ
ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ขยะของหน่วยทหาร ต้องแยกถังเก็บเป็น ๒ ประเภท คือ

ประเภทที่หนึ่ง ขยะเปียกและเศษอาหาร ซึ่งเปลี่ยนสภาพหรือบูดเน่าได้ง่ายต้อง
กำจัดทุกวัน

ประเภทที่สอง ขยะแห้ง ซึ่งอาจเก็บไว้ค้างคืนได้ถ้าไม่สามารถกำจัดได้ทุกวัน
หรือมีจำนวนไม่มาก

๒. หน่วยที่มีรถขยะเอง หรือรถขยะของเทศบาลไปรับได้ทุกวัน ให้จัดถังเก็บขยะ
๒ ประเภท ตามข้อ ๑. เทพื้นคอนกรีต มีรางระบายน้ำโดยรอบ และรถขนขยะเข้าไปขนได้ง่าย ตาม
แบบแปลนผนวก ก. ที่แนบมา

๓. หน่วยที่ไม่มีรถขยะมาขน แต่ไม่มีบริเวณกว้างขวางพอขุดหลุมฝังขยะประเภท ๑
ได้ต้องกำจัดขยะด้วยการเผาโดยใช้เตาเผาก่อด้วยอิฐทนไฟ มีปล่องระบายอากาศกันเขม่าและเศษ
ขยะที่ไหม้ไฟไม่หมดปลิวไปได้ ตามรายละเอียดตามแบบแปลน ผนวก ข. ที่แนบมา

๔. หน่วยที่มีรถขนขยะมาขน แต่มีบริเวณกว้างขวางพอ จัดที่บริเวณที่ไกลบ้านพัก และที่ทำงาน จัดจุดหลุมฝังขยะได้ ให้พิจารณาจัดจุดหลุมใหญ่ฝังขยะเพียงบริเวณเดียว และมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลเผาขยะแห้งทุกวัน ใช้ดินกลบหรือปูนเคมีสารกำจัดแมลง เพื่อมิให้แมลงหรือสัตว์มารบกวนขยะได้

อนึ่ง หากหน่วยมีปัญหา หรือข้อขัดข้อง ควรปรึกษาได้โดยตรงจากนายทหารเวชกรรมป้องกันเจ้าหน้าที่แพทย์ประจำหน่วย หรือกรมแพทย์ทหารบก

รับคำสั่งผู้บัญชาการทหารบก

(ลงชื่อ) พลโท ประณต โพธิ์ทิต

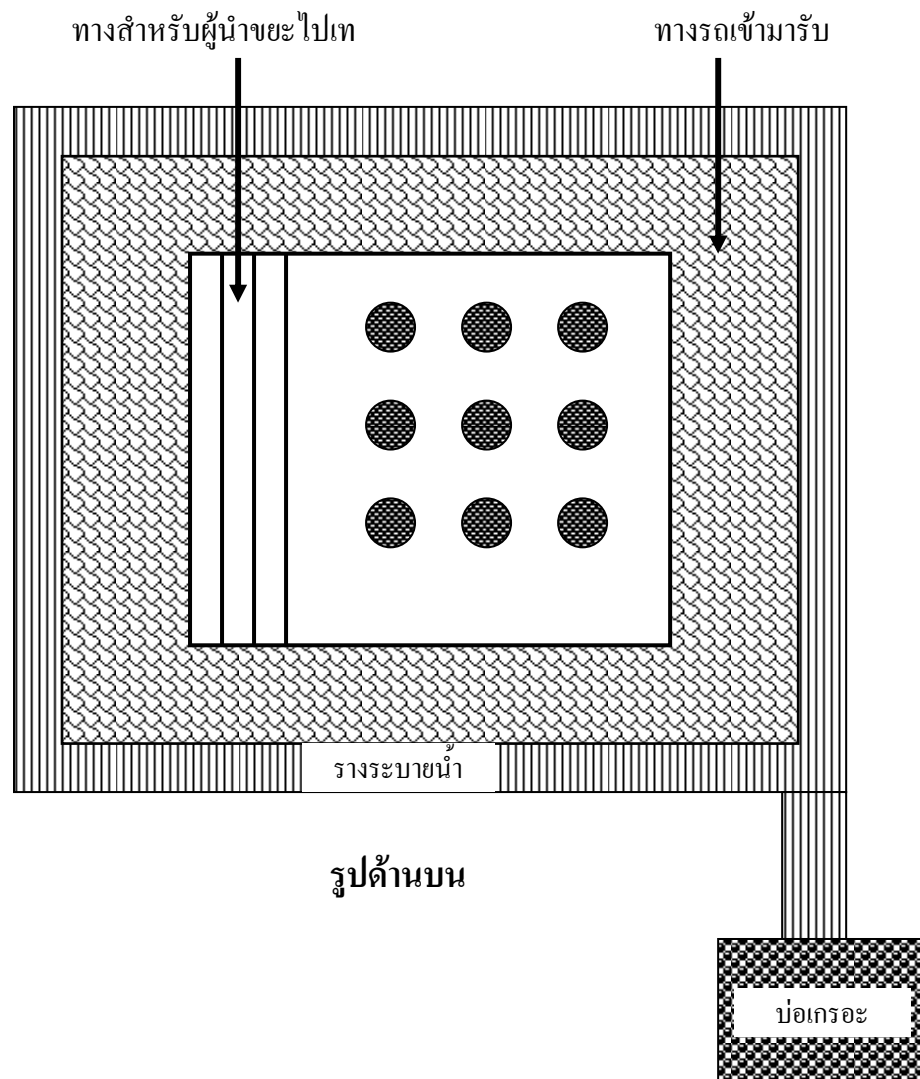
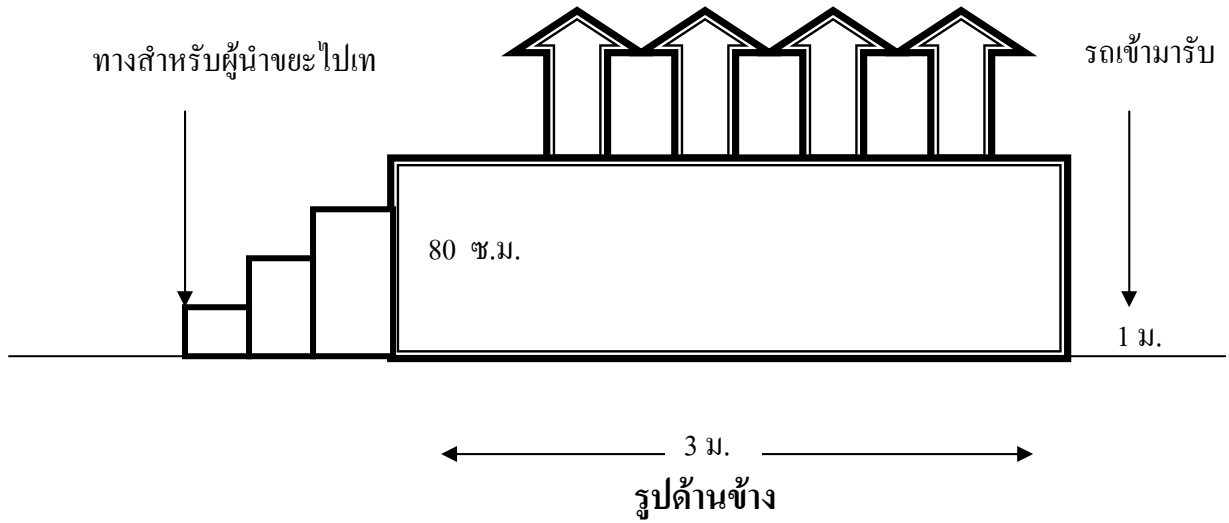
(ประณต โพธิ์ทิต)

เจ้ากรมแพทย์ทหารบก

๒๕ มีนาคม ๒๕๔๖

ผนวก ก.

ถังเก็บขยะ

ผนวก ข.
รูปเตาเผาขยะ

